

Gebėjimus iliustruojančių užduočių pavyzdžiai

I DALIS – TEKSTO SUVOKIMAS

1. Dalyko žinios ir supratimas

Atviro tipo klausimų pavyzdžiai:

1.1. *skiria literatūros rūšys ir/ar žanrus, pvz. (MBE 2010, pagr.)*

1 užduotis.

Jaki rodzaj literacki reprezentuje utwór H. Sienkiewicza, z którego pochodzi przytoczony powyżej urywek? Podaj **jedną** przykładową cechę właściwą temu rodzajowi.

Rodzaj: _____ Cecha: _____

(2 punkty)

Poprawna odpowiedź:

Rodzaj – epika,

Cecha – np. narrator, bohater, świat przedstawiony, miejsce akcji, czas akcji itp.

Kryteria oceny:

1 punkt za wskazanie rodzaju literackiego i 1 punkt za podanie jednej właściwej cechy.

1.2. *skiria meninės raiškos kalbines priemones, pvz. (MBE 2007, pagr.)*

2 užduotis.

Określ użyte w podanych cytatach środki artystyczne:

Cytat	Środek artystyczny
<i>Rtęć mogła więc wędrować po termometrze wolna</i>	
<i>Proste, nieprzydatne piękno</i>	
<i>Dzień dobry, Iskro</i>	
<i>Rtęć nieruchomiąla jak przestraszone zwierzę</i>	

(4 punkty)

Poprawna odpowiedź:

Rtęć mogła więc wędrować po termometrze wolna - personifikacja (animizacja)

Proste, nieprzydatne piękno - epitety

Dzień dobry, Iskro - apostrofa

Rtęć nieruchomiąla jak przestraszone zwierzę – porównanie

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za każdą poprawną odpowiedź.

1.3. *apibūdina funkcinius stilius, jų kalbinę raišką pvz. (MBE 2007, pakart.)*

3 užduotis.

Określ styl funkcjonalny według podanych cech Ustalone formuły i zwroty; bezosobowość i kategoryczność sformułowań; podział tekstu na punkty, podpunkty i paragrafy - Styl _____

- A. Silne zabarwienie uczuciowe; obrazowość i bogactwo zwrotów frazeologicznych; wyrazy środowiskowe i gwarowe; równoważniki zdań - Styl _____
- B. Duża ilość środków obrazowych i figur stylistycznych; bogate słownictwo; obecność elementów innych stylów - Styl _____
- C. Brak środków obrazowych; terminy naukowe; ścisłość sformułowań i logiczne rozumowanie - Styl _____

(4 punkty)

Poprawna odpowiedź:

A. Styl urzędowy; B. Styl potoczny; C. Styl artystyczny; D. Styl naukowy

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za każdą poprawną odpowiedź.

Uždaro tipo klausimų pavyzdžiai:

1.4. žinodamas gimtosios literatūros raidą, apibūdina pagrindinius reiškinius ir idėjas, pvz. (MBE 2006, pakart.)

4 užduotis.

Zaznacz właściwe dokończenie zdania: *Tematyka wiejska, niesprawiedliwość społeczna, impresjonistyczny opis przyrody są charakterystyczne dla epoki...*

- a. średniowiecza
b. Młodej Polski
c. dwudziestolecia międzywojennego
d. żadnej wymienionej.

(1 punkt)

Poprawna odpowiedź:

b.

Kryteria oceny:

1 punkt za poprawną odpowiedź.

1.5. nurodo ir/ar aptaria gimtosios literatūros autorių kūrybą, jos savitumą, istorinį, kultūrinį kontekstą, pvz. (MBE 2006, pagr.)

5 užduotis.

Dla każdej postaci z lewej kolumny przyporządkuj odpowiednią treść z prawej kolumny, np. 1 – F

1. Andrzej Wajda	A literacka nagroda Nobla
2. Stanisław Wyspiański	B powieść historyczna
3. Cyprian Kamil Norwid	C ekranizacja poematu „Pan Tadeusz”
4. Czesław Miłosz	D poezja romantyczna
5. Józef Ignacy Kraszewski	E poeta, plastyk, dramaturg

1 -	2 -	3 -	4 -	5 -
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------

(5 punktów)

Poprawna odpowiedź:

1 – C, 2 – E, 3 – D, 4 – A, 5 – B.

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za właściwe połączenie.

2. Dalyko žinių ir gebėjimų taikymas

Atviro tipo klausimų pavyzdžiai:

2.1. formuluoja teksto/ištraukos pagrindinę mintį, problemą, tikslą, pvz. (MBE 2005, pakart).

6 užduotis.

Sformuluoj pagrindną mysl pirmosj i drugj osjci wjpowjdzj Ketlinga.

Czesc 1. _____

Czesc 2. _____

(4punkty)

Poprawna odpowiedź:

Np. 1. Miłosc jest zrodlem cierpienia. 2. Miłosc jest najwiekszym bogactwem w zyciu.

Kryteria oceny:

Po 2 punkty za logicznie sformulowaną odpowiedz.

2.2. remiantis teksto kalbine raiška atskleidžia teksto prasmę, pvz. (MBE 2007, pakart.):

7 užduotis.

Wypisz z tekstu po 2 cytaty, obrazowo wyrazajace mysl, ze poezja A. Mickiewicza jest dla nas

A. Chlebem: 1. _____

2. _____

B. Domem: 1. _____

2. _____

(4 punkty)

Poprawna odpowiedź:

A. Karmimy sie nim przez bardzo dlugie juz lata; karmimy sie przy jednym stole; poezja Mickiewicza... pozywna jak chleb; lakniemy jej jeszcze bardziej; karmimy sie nią najprosciej;

B. Budowal dom ojczysty dla kazdego z nas; budowal dom ojczysty z obrazu... narodu; poezja Mickiewicza otwarta jest jak dom.

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za kazdy wlasciwy cytat.

2.3. nurodo tekste ir/ar aptaria gimtosios ir visuotinės kultūros ženklus/simbolius pvz. (MBE 2009, pakart.):

8 užduotis.

Wypisz z 2. części tekstu cytaty z wypowiedzi bohaterów, które świadczą o tym, że

A. Piastun był poganinem:

B. Obcy goście byli katolikami:

(2 punkty)

Poprawna odpowiedź:

A. *Wola bogów i wasza niech się stanie*

B. *W imię Boga Jedyne*

Kryteria oceny:

Po 1 punkty za właściwy cytat.

2.4. nurodo grožiniame tekste meninės raiškos kalbines priemones, apibūdina jų funkciją, (MBE 2009, pakart.):

9 užduotis.

Wypisz po 2 epitety, za pomocą których poeta charakteryzuje chleb

A. Zapach: i.....

B. Wygląd (bochenków) : i

(2 punkty)

Poprawna odpowiedź:

A. *kuszący i miły; B. brunatne i okrągłe*

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za dwa właściwe synonimy.

2.5. analizuoja ir/ar redaguoja tekstą kalbos taisyklingumo bei stiliaus atžvilgiu ir vartoja tinkamus žodžius, tinkamas gramatines formas ir konstrukcijas, laikosi rašybos ir skyrybos taisyklių, pvz. (MBE 2010, pagr.).

10 užduotis.

Každy wyróżniony wyraz zastąp synonimem

1. Jaka jest jego *profesja* - _____

2. *W gronie* przyjaciół – _____

3. *Odcięty* od innych – _____

4. Reguła nie dopuszcza *chaosu* – _____

5. Jakie są jego *talenty* - _____

6. Nastrój staje się *wspaniały* – _____

(6 punktów)

Poprawna odpowiedź:

1. np. zawód, fach, specjalność, zajęcie;

2. np. w grupie, wśród, w kręgu, w gromadzie, w towarzystwie;
3. np. odłączony, oddzielony, odizolowany;
4. np. nieład, bałagan, zamęt, zamieszanie, nieporządek;
5. np. zdolności, umiejętności, zalety;
6. np. doskonały, znakomity, wyborny, świetny, bardzo dobry.

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za każdy poprawnie dobrany synonim.

Uždaro tipo klausimų pavyzdžiai:

2.6. išskiria ir aptaria skaitomų tekstų struktūrinės dalis, atskleidžia jų tarpusavio ryšius, atskleidžia jų prasmes, pvz. (MBE 2004, pakart.).

11 užduotis.

Przyporządkuj kolejnym akapitom tekstu odpowiednie tytuły spośród podanych:

Zmiany w osobowości pod wpływem czasu; Niezmiennność świata wewnętrznego w człowieku; Niespodzianka podczas spaceru w lesie; Stwierdzenie bezpowrotności przemijania; Beztroska wesołość; Barwy jesieni.

Akapit 1 - _____

Akapit 2 - _____

Akapit 3 - _____

Akapit 4 - _____

Akapit 5 - _____

Akapit 6 - _____

(6 punktów)

Poprawna odpowiedź:

1. Beztroska wesołość. 2. Niespodzianka podczas spaceru w lesie. 3. Barwy jesieni.

4. Niezmiennność świata wewnętrznego w człowieku. 5. Zmiany w osobowości pod wpływem czasu.

6. Stwierdzenie bezpowrotności przemijania.

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za każdy właściwie przyporządkowany tytuł akapitu.

2.7. remiantis teksto kalbine raiška atskleidžia teksto prasmę, pvz. (MBE 2010, pagr.).

12 užduotis.

Zaznacz **dwie** właściwe (wynikające z tekstu) odpowiedzi.

Za pomocą toasty można wyrazić:

- a. Pochwałę
- b. Krytykę
- c. Zazdrość
- d. Agresję

(2 punkty)

Poprawna odpowiedź:

- a. b.

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za poprawna odpowiedź.

3. Gebėjimai spręsti problemas, analizuoti, interpretuoti, vertinti

Atviro tipo klausimų pavyzdžiai:

3.1. palygina, apibendrina literatūros, kultūros ar kalbos reiškinius ir faktus atskleidamas priežastinius ryšius, daro išvadas, pvz. (MBE 2007, pakart.).

13 užduotis.

Na podstawie tekstu wywnioskuj, co łączy Adama Mickiewicza z Janem Kochanowskim?
Odpowiedz jednym zdaniem

(2 punkty)

Poprawna odpowiedź:

Np. Obaj byli poetami; obaj pisali po polsku; są najwybitniejszymi przedstawicielami różnych epok literackich w literaturze polskiej; swoja twórczością wpłynęli na kształtowanie się języka polskiego itp.

Kryteria oceny:

2 punkty za poprawną odpowiedź.

3.2. interpretuoja ir vertina kūrinio turinį ir raišką, meninį savitumą; lygina jį su kitais kūriniais pvz. (MBE 2006, pagr.).

14 užduotis.

Scrooge jest racjonalistą. Wytłumacz, jakiego człowieka określamy w ten sposób. W swojej odpowiedzi podaj **dwie** cechy takiego człowieka

(2 punkty)

Poprawna odpowiedź:

Np.: wierzy w siłę rozumu; kieruje się rozumem we wszelkich działaniach; wierzy tylko własnym zmysłem; nie wierzy w zjawiska niewytłumaczalne rozumowo (logicznie).

Kryteria oceny:

2 punkty za poprawną i wyczerpującą odpowiedź (wskazanie 2 cech);

1 punkt za poprawną, ale niewyczerpującą odpowiedź.

Uždaro tipo klausimų pavyzdžiai:

3.3. interpretuoja ir vertina kūrinio turinį, pvz. (MBE 2005 pakart.).

15 užduotis.

Obok każdego punktu wpisz TAK lub NIE

E. Fromm uważa, że:

- a. miłość wzbogaca świat wewnętrzny i poczucie własnej wartości dwojga ludzi - ____
- b. kiedy się kocha prawdziwie, to nie dostrzega się świata poza kochaną osobą - ____
- c. jeśli się kogoś kocha, to nie ma miejsca na miłość własną - _____
- d. nie każdego człowieka może spotkać prawdziwa miłość, bo można nigdy nie spotkać „swojej drugiej połówki” - _____
- e. poświęcenie swojego życia kochanej osobie – to dowód prawdziwej miłości - ____
- f. prawdziwa miłość przynosi wiele radości - _____

(6 punktów)

Poprawna odpowiedź:

a. TAK, b. NIE, c. NIE, d. NIE, e. NIE, f. TAK

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za każdą właściwą odpowiedź.

16 užduotis.

Jakie uczucia żywi podmiot liryczny wobec ojczyzny? Podkreśl dwa odpowiednie rzeczowniki.
(MEB 2007, pagr.)

Ciekawość, szacunek, rozgoryczenie, pogarda, rezygnacja, litość, dezaprobata, sentyment.

(2 punkty)

Poprawna odpowiedź:

Szacunek, sentyment

Kryteria oceny:

Po 1 punkcie za każdą właściwą odpowiedź

II DALIS – TEKSTO KŪRIMAS

6.1. Dalyko žinios ir supratimas:

- aptaria nurodytų gimtosios literatūros autorių kūrybą, jos savitumą, istorinį, kultūrinį kontekstą;
- žinodamas gimtosios literatūros raidą, apibūdina pagrindinius reiškinius ir idėjas;

6.2. Dalyko žinių ir gebėjimų taikymas:

- formuluoja teksto/ištraukos pagrindinę mintį, problemą, tikslą;
- remdamasis teksto kalbine raiška atskleidžia teksto prasmę;
- analizuoja grožinį kūrinį/ištrauką remdamasis kūrinio, autoriaus kūrybos, epochos kontekstais;
- nurodo ir/ar aptaria nagrinėjamo grožinio teksto žanrą/rūšį, epochos, rašytojo kūrybos bruožus;
- nurodo tekste ir/ar aptaria gimtosios ir visuotinės kultūros ženklus/simbolius;
- nurodo grožiniame tekste meninės raiškos kalbinės priemonės, apibūdina jų funkciją;
- analizuoja ir/ar redaguoja tekstą kalbos taisyklingumo bei stiliaus atžvilgiu ir vartoja tinkamus žodžius, tinkamas gramatines formas ir konstrukcijas, laikosi rašybos ir skyrybos taisyklių;
- komponuoja tekstą, siekdamas teksto rišlumo ir vientisumo, turinio ir raiškos dermės;
- aiškiai formuluoja mintis, pagrindžia jas tinkamais argumentais ir citatomis; laikosi citavimo taisyklių.

6.3. Gebėjimas spręsti problemas, analizuoti, interpretuoti, vertinti:

- interpretuoja ir vertina kūrinio turinį, raišką, meninį savitumą; lygina jį su kitais kūriniais;
- palygina, apibendrina literatūros, kultūros ar kalbos reiškinius ir faktus atskleisdamas priežastinius ryšius, daro išvadas; derina analizės ir sintezės veiksmus;
- formuluoja ir pagrindžia tezes/hipotezes; nuosekliai plėtoja mintis, tikslingai paremdamas jas grožine literatūra, kitais kultūros tekstais;
- pagrindžia nagrinėjamo kūrinio santykį su kontekstu (biografiniu, istoriniu, kultūriniu, meniniu);
- planuoja rašymo eigą; nagrinėja, atrenka, tinkamai sieja ir apibendrina informaciją;
- argumentuotai išreiškia savo požiūrį ir vertinimą; polemizuoja remdamasis literatūrine ir kultūrine patirtimi.

Teksto kūrimo įvesčių¹ pavyzdžiai.

¹ Įvestis, kaip sąvoką, nėra griežtai apibrėžta – tai gali būti ir vienas sakinys (temos pavadinimas), ir ilgesnis tekstas, ir keletas mažesnės apimties tekstų. Ir tai nebūtinai rašytinis tekstas – įvestis gali būti ir nuotrauka, iliustracija, paveikslo reprodukcija – visa tai, kas *įveda* į tekstą, *užveda* mokinį ant kelio, sužadina mintis, užsimena apie egzistuojančias toje srityje problemas.

1. Dylematy życiowe bohaterów powieści Stefana Żeromskiego „Ludzie bezdomni”.
2. *Muszę wyrzec się szczęścia. Muszę być sam jeden. Żeby obok mnie nikt nie był, nikt mię nie trzymał...* (S. Żeromski „Ludzie bezdomni”). Rozważ inne, znane ci z literatury, przykłady wyrzeczenia się szczęścia osobistego dla idei.
3. Kochać i być kochanym – to szczęście czy cierpienie? Odpowiedz na pytanie, przywołując przykłady z różnych dzieł literatury lub sztuki. W swej pracy możesz wykorzystać poniższe cytaty.

Tyś jest najwyższą z sił, wszystko ulega tobie, miłości! (Kazimierz Przerwa-Tetmajer)

Przyjaźń poznaje się po tym, że nic nie może jej zawieść, a prawdziwą miłość po tym, że nic nie może jej zniszczyć. (Antoine de Saint-Exupéry)

Człowiek szuka miłości, bo w głębi serca wie, że tylko miłość może uczynić go szczęśliwym. (Jan Paweł II)

Miłość nie polega na wzajemnym wpatrywaniu się w siebie, ale wspólnym patrzeniu w tym samym kierunku. (Antoine de Saint-Exupéry)

Miłość ma wpisane w siebie cierpienie. Nieuniknione chociażby przy rozstaniach. [...] Przyjaźń - nie. Miłość może istnieć i trwać nieodwzajemniona. Przyjaźń - nigdy. Miłość jest pełna pychy, egoizmu, zachłanności i niewdzięczności. Nie uznaje zasług i nie rozdaje dyplomów. Przyjaźń jest poza tym niezwykle rzadko końcem miłości. (Janusz L. Wiśniewski „Samotność w sieci”)

4. Konflikty pokoleń i mosty, łączące rodziców i dzieci. Rozważ temat, przywołując przykłady z różnych epok literackich.
5. Interpretacja wiersza Adama Mickiewicza *Snuć miłość*.

Adam Mickiewicz

*Snuć miłość...*²

Snuć miłość, jak jedwabnik nić wewnątrz swym snuje,
 Lać ją z serca, jak źródło wodę z wnętrza leje,
 Rozwijając ją jak złotą blachę, gdy się kuje
 Z ziarna złotego, puszczając ją w głąb, jak nurtuje

² Wiersz został napisany podczas pobytu poety w Lozannie (1839 – 1840). Do liryków lozańskich zalicza się wiersze: *Snuć miłość*, *Nad wodą wielką i czystą*, *Gdy tu mój trup*, *Polaty się łzy*. Niektórzy wydawcy dołączają do nich również utwory: *Ach, już i w rodzicielskim domu* i *Uciec z duszą na listek*. Liryki lozańskie opublikowano dopiero po śmierci autora.

Źródło pod ziemią, — w górę wiać nią, jak wiatr wieje,
Po ziemi ją rozsypać, jak się zboże sieje,
Ludziom piastować, jako matka swych piastuje.

Stąd będzie naprzód moc twa, jak moc przyrodzenia,
A potem będzie moc twa, jako moc żywiołów,
A potem będzie moc twa, jako moc krzewienia,
Potem jak ludzi, potem jako moc aniołów,
A w końcu będzie jako moc Stwórcy stworzenia.

W Lozannie [1839 - 1840]

6. Interpretacja fragmentu powieści Alberta Camusa *Dżuma*.

Albert Camus³

Dżuma
(fragment)

(Główny bohater powieści i podanego fragmentu Bernard Rieux jest lekarzem w dotkniętym dżumą mieście Oran. Gdy wybuchła epidemia, doktor Rieux postanawia z nią walczyć i trwa w swym postanowieniu mimo beznadziejności sytuacji i pozornego bezsensu tej walki.)

Doktor wciąż spoglądał w okno. Z jednej strony szyby świeże niebo wiosenne, z drugiej słowo, które rozbrzmiewało jeszcze w pokoju: dżuma. Słowo nie zawierało tylko tego, co nauka chciała w nim zamknąć, ale długi ciąg niezwykłych obrazów, które nie zgadzały się z tym żółtym i szarym miastem, w miarę ożywionym o tej godzinie, brzęczącym raczej niż hałaśliwym, krótko mówiąc, miastem szczęśliwym, jeśli można być szczęśliwym i posępnym zarazem. Ów spokój, tak łagodny i tak obojętny, niemal bez wysiłku przekreślał stare wizerunki zarazy, Ateny zadżumione i opuszczone przez ptaki, miasta chińskie pełne konających w milczeniu, galerników marsylskich układających stosami w dołach ociekające ciała, budowę wielkiego muru w Prowansji, który miał zatrzymać wściekły wiatr dżumy, Jafę i jej ohydnych żebraków, wilgotne i gnijące łóżka przyklejone do ubitej ziemi w konstantynopolskim szpitalu, chorych wyciąganych hakami,

³ **Albert Camus** (1913-1960) – francuski pisarz, dramaturg, eseista. Czołowy reprezentant egzystencjalizmu w literaturze. Uważany za jednego z najwybitniejszych intelektualistów europejskich II połowy XX w. W 1957 otrzymał literacką Nagrodę Nobla za "ogromny wkład w literaturę, ukazującą znaczenie ludzkiego sumienia". Po II wojnie światowej powstała jego powieść *Dżuma*, po raz pierwszy wydana w 1947 roku. Powieść Alberta Camusa jest utworem o charakterze uniwersalnym. Wydarzenia w Oranie odsyłają do szerszych treści. Jest to dzieło o ekspansji zła i różnych postawach ludzkich

karnawał lekarzy w maskach podczas Czarnej Dżumy, wózki z trupami w przerażonym Londynie i noce, i dnie wypełnione wszędzie i zawsze niekończącym się krzykiem ludzi.

Ale to szaleństwo nie ostawało się wobec rozsądku. To prawda, że słowo „dżuma” zostało wypowiedziane, to prawda, że w tej samej chwili zaraza ciskała i obalała swe ofiary na ziemię. Ale cóż, mogła się przecież zatrzymać. Należało więc jasno rozpoznać to, co powinno być rozpoznane, wygnać wreszcie bezużyteczne cienie i przedsięwziąć odpowiednie środki. Poza tym dżuma się zatrzyma, ponieważ dżumy nie można sobie wyobrazić albo wyobraża się ją sobie fałszywie. Jeśli się zatrzyma, a to jest najbardziej prawdopodobne, wszystko pójdzie dobrze. W przeciwnym razie stanie się wiadome, co to jest dżuma i czy nie ma sposobu przygotować się wpierw, by pokonać ją później.

Doktor otworzył okno i hałas miasta wtargnął tu nagle. Z sąsiedniego warsztatu dochodził krótki i powtarzający się świst mechanicznej piły. Rieux otrząsnął się. Oto pewność: w codziennej pracy. Reszta wisi na włosku, zależy od nieznanego ruchu, nie można zatrzymywać się nad tym. Najważniejsze to dobrze wykonywać swój zawód. (...)